

**Oponentský posudek diplomové práce Jany Martínkové
„Interpretace dohody TRIPS z pohledu práva na zdraví“**

Diplomantka se ve své práci zabývá velmi aktuálním tématem, široce diskutovaným jak v zemích, jejichž farmaceutické firmy investují nemalé prostředky do výzkumu a výroby nových léčiv, tak ve státech, jejichž ekonomika neumožňuje poskytovat dostatek prostředků na nákup nejnovějších farmaceutik. Obecně navazuje popisovaná tematika na diskuse týkající se generických léčiv, což je problematika, která byla a stále do jisté míry řešena je i v České republice.

Práce je přehledně členěna, autorka prokazuje schopnost pracovat se základními primárními i sekundárními zdroji, přičemž převažuje práce se základními smluvními dokumenty regulujícími dané oblasti mezinárodněprávních vztahů. Práce se všemi prameny je standardní, autorka řádně cituje a prokazuje zároveň i to, že se seznámila s relevantními informacemi, které je schopna analyzovat. Analytická část je poté vhodně bez větších problémů a přehledně doplněna systematickým shrnutím poznatků. V této části bych si dovolil vznést drobnou kritickou poznámku, domnívám se totiž, že samotný závěr by měl být poněkud obsáhlejší, zejména by měl přinášet určité návrhy na řešení celého komplexu otázek a problémů naznačených na nejrůznějších místech diplomové práce. Domnívám se rovněž, že problém se neodehrává pouze na úrovni WTO resp. TRIPS a stěžejních dokumentů na ochranu lidských práv popsanych v samotné práci. Není vyloučeno, že komplexnější řešení by mohlo znamenat rozšíření rozsahu práce o další důležité mezinárodní hráče a přijetí mezinárodních instrumentů v dalších oblastech, nepochybně důležitou roli by mohla sehrát např. WHO a další.

Práce je přehledně členěna do 4 kapitol přičemž první se týká vymezení pojmu právo na zdraví, druhá se zabývá historickým přehledem mezinárodního obchodního systému, třetí Interpretací dohody TRIPS z hlediska dostupnosti léků a čtvrtá změnami přijatými v rámci mnohostranných obchodních jednání v Doha. Jak jsem uvedl již výše, čtyři základní části práce jsou doplněny poněkud lakonickým závěrem.

Žádné výhrady nelze mít ani k jazykové stránce předložené diplomové práce.

K meritu práce lze vznést celou řadu otázek a zabývat se celou řadou problematických míst. Jedním z nich je nepochybně skutečnost, že přístup k nejnovějším vědeckým poznatkům

v oblasti výroby léků a léčebných postupů, ale i k lékům samotným je pochopitelně důležitým předpokladem výkonu či realizace samotného práva na zdraví. Na druhou stranu je tato oblast upravena celou řadou instrumentů považovaných spíše za soft-law. Kromě toho je velmi problematické nutit soukromé výrobce investující do výzkumu, reklamy a výroby značné prostředky, aby se zbavovali možnosti dosáhnout profit, který m.j. zaplatí vložené investice. Žádný stát ekonomicky rozvinutý stát nemá v demokratickém prostředí příliš velké možnosti přisvojovat si práci soukromých subjektů nebo je jakýmkoliv způsobem „vyvlastňovat“ z jiného důvodu než z důvodu veřejného zájmu a za spravedlivou náhradu. Totéž platí o pro oblast popisovanou v této práci. Obecně platí, že stát je entitou, která má chránit legitimní práva svých státních příslušníků. V dané oblasti však existuje jeden velký problém, který zůstává stále ještě neřešen a je velmi diskutabilní, zda za stávající situace řešen být může. Budou-li za určitých podmínek výrobci léčiv ochotni poskytnout technologie rozvojovým zemím za rozumné ceny, budou nepochybně chtít záruky, které by je samotné bránily proti zneužívání jejich vynálezů, patentů či know-how. Nejchudší rozvojové země, ale ani řada rozvíjejících se zemí není schopna poskytnout subjektům předávajícím technologie dostatečné záruky před možným zneužitím, např. v podobě prodeje léčiv do třetích zemí.

Práci doporučuji k obhajobě.

Vladimír Balaš

V Praze dne 5.1. 2007